

від «26» квітня 2021 р.

ВІДГУК

офіційного опонента **Юрчишин Галини Миколаївни**
на дисертаційну роботу **Покладок Ольги Володимирівни**
«Архітектурно-планувальна трансформація рекреаційних систем
приміських зон великих міст (на прикладі міста Львова)»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток
архітектури

Актуальність теми. Рекреаційна функція приміської зони в сьогоденні динамічних умовах є край важливою — раціональне використання вільного часу дає можливість людині позбуватись соціального напруження та відновлювати психологічні й фізичні сили. Отже, актуальність теми дисертаційної роботи обґрунтовується передусім необхідністю: поглиблення знань про взаємозв'язок антропогенних і природних комплексів; пошуку шляхів функціонально-планувальної організації й розвитку рекреаційного простору великого міста на прилеглих до нього територіях; змін територіально-просторової організації містобудівних систем; а також зумовлена активізацією процесів урбанізації, що обґрунтовує вимоги визначення місця рекреаційної сфери в процесах інтенсифікації забудови в приміських зонах великих міст.

Дисертаційна робота О.В. Покладок зорієнтована на виявлення змін, які відбуваються в приміських зонах великого міста, розробку науково обґрунтованих принципів, моделей архітектурно-планувальної організації рекреаційної системи, а також визначення рекомендацій їх застосування у проектній практиці, без чого неможливо здійснювати архітектурно-планувальну трансформацію рекреаційних систем приміських зон великих міст.

Актуальність роботи підтверджує й те, що дослідження пов'язане з багатьма науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи «Розробка методологічних основ просторового підходу до обґрунтування архітектурних рішень» та відповідно до тематики наукових досліджень кафедри архітектурного проектування Інституту архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка» – «Теоретично-практичні основи формування житлових і громадських будівель та споруд».

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджено автором великою кількістю опрацьованих літературних джерел (194 позиції), архівних і проектних матеріалів, що стосуються як рекреаційних систем приміських зон великих міст, так і архітектурної галузі загалом. Здійснено велику кількість авторських натурних досліджень, які охопили рекреаційні об'єкти і українські (81), і закордонні (12), проведено апробацію отриманих результатів на наукових конференціях. Достовірність результатів роботи забезпечена вибраними методами відповідно до мети й завдань дослідження.

Наукова новизна і практична значущість роботи полягає в комплексному дослідженні архітектурно-планувальної трансформації рекреаційних систем приміських зон великих міст, виявленні тенденцій трансформацій і розвитку архітектурно-планувальних особливостей рекреаційних об'єктів приміської зони м. Львова. Обґрунтовано й удосконалено вперше: теоретичне осмислення феномена периферійності в розвитку приміських територій як важливого чинника, який визначає зміни наукового підходу до обґрунтування розвитку містобудівних систем великих міст, у т.ч. й рекреаційної; функціонально-просторові моделі приміської рекреаційної системи та вимоги щодо розвитку рекреаційних територій і об'єктів; архітектурно-планувальні рішення нових рекреаційних територій та об'єктів, які сформовані в приміській рекреаційній системі м. Львова. Дисертанткою введено новий джерельний матеріал щодо архітектурно-планувальної організації приміської рекреаційної системи та удосконалено методи дослідження архітектурно-планувальної організації рекреації та рішень в приміських рекреаційних системах великих міст.

Результати дослідження доповнюють загальноприйняті методичні підходи містобудівного й архітектурного проектування. Обґрунтовані принципи, методики та прийоми можуть використовуватись при розробленні програм розвитку приміських рекреаційних систем, а також в процесі розробки містобудівної документації – схем планування територіальних громад, генеральних планів поселень, детальних планів території, архітектурно-планувальних рішень нових рекреаційних територій та об'єктів. Результати дослідження доцільно впровадити в навчальний процес.

Повнота викладу результатів в опублікованих працях. Основні положення дисертації повністю розкриті й достатньо чітко висвітлені в

опублікованих наукових працях дисертанта. За темою дисертації опубліковано 11 наукових праць, з яких, з яких 8 статей у наукових фахових виданнях України; 1 публікація — у науковому періодичному виданні іншої держави, згідно з міжнародним стандартом e-ISSN 2391-7725 | ISSN 1895-3247 та внесеним до наукометричних баз даних й індексованим у: ARIANTA, VazTech, BAZY BN, CEON, ICI Journals Master List, PBN; 2 публікації є матеріалами і тезами наукових конференцій.

Таким чином, можна вважати, що основні положення дисертаційної роботи добре відомі науковим і практичним працівникам архітектурної галузі України.

Загальна оцінка дисертації. Структура роботи чітка й логічна. Робота складається з п'яти розділів, які структуровано розкривають суть дослідження.

У **вступі** подано загальну характеристику дисертаційної роботи.

У першому розділі «**Дослідженість проблеми та досвід організації рекреації на приміських територіях великих міст**» розглянуто стан дослідженості проблеми й систематизовано наукові праці, здійснено аналіз історичних форм рекреації на приміських територіях, проаналізовано світовий і вітчизняний досвід організації приміських рекреаційних систем.

Представлений огляд літератури підтверджує глибоке знання авторкою наукових напрацювань з означеної проблематики — як вітчизняних, так і закордонних. Вивчення трансформації рекреації в приміській зоні з залученням результатів дослідження етапів розвитку процесів урбанізації на рекреаційних територіях приміської зони м. Львова дозволило здійснити аналіз кожного з виділених шести етапів для виявлення об'єктів з «з минулого», які засвідчують процеси трансформації і можуть бути залучені до рекреаційного процесу в нових умовах. Здійснено аналіз еволюції історичних форм рекреації й вивчення світового досвіду формування рекреаційних систем на приміських територіях міст (для порівняння виділено міста України, Німеччини, Польщі).

У другому розділі «**Методика дослідження архітектурно-планувальної організації та змін в приміських рекреаційних системах великих міст**» обґрунтовано загальнонаукові й емпіричні (спеціальні) методи дослідження рекреаційної системи та об'єктів, розроблено методичний інструментарій дослідження, а також сформовано й узгоджено

емпіричну базу. Відповідно до сформульованих завдань розроблено послідовність дослідження трансформації РС, що охоплює шість етапів. У межах дослідження авторкою: проведено соціологічне опитування й здійснено анкетування; виділено ієрархічні рівні архітектурно-планувальної організації рекреації приміських рекреаційних систем, дано їм характеристику.

У межах дослідження архітектурно-планувальних трансформацій РС приміської зони м. Львова вибрано сім рекреаційних зон та 81 рекреаційний об'єкт, споруджений протягом 1991-2018 рр. (12 із них проаналізовано детально). Закордонний досвід проаналізовано на 12 вибраних об'єктах, а дослідження історичних особливостей архітектури рекреаційних закладів здійснено на 6 об'єктах. Зроблена вибірка міст-аналогів за кількістю населення та розташуванням відносно кліматичних поясів, відібрано 9 міст, подібних до Львова за величиною рекреаційного навантаження та географічним розташуванням.

У третьому розділі **«Передумови розміщення та розвитку рекреації на приміських територіях великих міст (на прикладі Львова)»** розглянуто природно-ландшафтні, історико-культурні, містобудівні, соціально-економічні передумови формування рекреаційних систем, а також нормативно-правові вимоги організації приміської рекреації. Особливу роль у розвитку РС відведено транспортній мережі, з якої практично розпочинається рекреаційне освоєння території, формується взаємодія рекреаційної й урбанізованої систем.

Дослідження дало можливість визначити місця концентрації рекреаційних утворень з мінімальним рівнем перетворення середовища; здійснити функціональне зонування території та створити просторову модель перспективного розвитку приміської рекреаційної системи. Встановлено, що сьогодні РС, її просторова організація вимагає переходу на нову методологічну платформу організації простору приміських територій.

У четвертому розділі **«Особливості трансформації архітектурно-планувальних рішень рекреаційних об'єктів приміської зони м. Львова»** розглянуто архітектурно-планувальне переосвоєння рекреаційних територій та архітектурно-планувальні рішення нових об'єктів. Проаналізовано локальні рекреаційні об'єкти, що творять приміську рекреаційну систему; охарактеризовано зміни в РС та архітектурі об'єктів на мікрорівні.

Трансформації в РС приміської зони Львова розглянуто в часі, під впливом соціально-економічних змін, визначено їх специфіку. Здійснено архітектурно-урбаністичну інвентаризацію об'єктів відпочинку, що виконували рекреаційну функцію на приміських територіях міста. Дисертанткою виділено особливості розміщення конкретних об'єктів рекреації в приміській зоні, дана характеристика їх транспортній мережі. Підсумком стало узагальнення: на сучасному етапі розвитку приміська рекреаційна зона Львова не є оптимально розвиненою, рекреаційні ресурси використовуються малоефективно, архітектура об'єктів маловиразна й конфліктує з природно-ландшафтними умовами місцевості.

У п'ятому розділі **«Принципи та модель функціонально-просторової реорганізації та розвитку рекреації приміських зон великих міст»** сформульовано основні теоретичні принципи формування функціонально-просторових моделей архітектурно-планувальної організації рекреації, запропоновано концепцію й рекомендації для розвитку рекреаційних приміських зон м. Львова. Дана характеристика принципам, в основі яких: функціональна цілісність; ієрархічність системи; ефективність рекреаційної діяльності; екологічність та збереженість природних ресурсів; компактність; узгодженість; розподіл рекреаційних потоків. На основі визначених принципів обґрунтовано положення концепції просторової організації та розвитку РС приміської зони м. Львова; їх закладено в основу формування функціонально-просторової моделі приміської рекреаційної системи. В концепції функціонально-планувального розвитку рекреації в приміській зоні м. Львова виділено три перспективні рекреаційні райони, подано їх характеристику й окреслено перспективи розвитку.

Зміст дисертаційної роботи викладено логічно послідовно, робота оформлена охайно, з дотриманням усіх вимог. Висновки до дисертаційного дослідження відповідають визначеним завданням дослідження, базуються на результатах проведених досліджень, є обґрунтованими, теоретично і практично значимими. Велика кількість дослідженого й проаналізованого автором матеріалу підтверджує достатньо високий рівень дисертантки та її здатність до глибоких і детальних наукових обґрунтувань.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації, повною мірою їх розкриває.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію О.В. Покладок, варто висловити деякі зауваження й побажання авторці для подальшої роботи.

Зауваження

1. У дисертації доцільно було б акцентувати увагу не на великих містах, а на агломераціях. В окремих стратегічних документах («Стратегія регіонального розвитку України до 2027 р.») при класифікації містобудівних об'єктів та територій усі міста з населенням понад 500 тис. мешканців класифікуються як агломерації. В контексті даного дослідження це було б доречним і обґрунтованішим, ніж «великі міста» стосовно Львова.

2. Розглядаючи рекреаційні відносини і взаємозв'язки міста й приміської території варто було б зосередитись на агломераційних ефектах (як ефектах взаємодій), передусім архітектурно-містобудівних. Це особливо важливо в умовах адміністративно-територіальних змін і значного розширення територіальних громад міст, у т.ч. збільшення в два рази території львівської громади.

3. У п. 4.2. ст. 151-152 заявлена авторкою класифікація рекреаційних об'єктів у приміській рекреаційній системі Львова не є повною мірою довершена.

4. Обґрунтовані в роботі принципи й моделі формування просторового розвитку приміської рекреаційної системи слід було б ширше доповнити конкретними прийомами їх реалізації в реальному проектуванні.

5. Існують редакційні недоробки. Так, інформація, подана в деяких таблицях чи рисунках, погано читається через дрібний шрифт (табл. 4.2.1; рис. 1.3.2., 1.3.3., 1.3.6 тощо).

Зазначені зауваження не впливають на загалом високий рівень дослідження та не псують доброго враження від роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Покладок Ольги Володимирівни «Архітектурно-планувальна трансформація рекреаційних систем приміських зон великих міст (на прикладі міста Львова)» є завершеною та самостійною науковою працею, яка містить ознаки фундаментальності, теоретичної значущості й практичної цінності. Актуальність вибраної теми, ступінь обґрунтованості наукових положень, новизна й повнота викладу в роботі повністю відповідають вимогам до кандидатських і докторських дисертацій.

Наукова і практична цінність роботи дають підстави вважати, що дисертаційне дослідження Покладок Ольги Володимирівни «Архітектурно-планувальна трансформація рекреаційних систем приміських зон великих міст (на прикладі міста Львова)» за обсягом і формою повністю відповідає вимогам ВАК України, які пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури, а її авторка — Покладок О.В., заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Кандидат архітектури, професор,
Заслужений архітектор України,
професор кафедри дизайну,
директор Косівського інституту прикладного
та декоративного мистецтва
Львівської національної академії мистецтв

Г. М. Юрчишин

Підпис Г. М. Юрчишин «засвідчую».

Вчений секретар Ради
Косівського інституту прикладного
та декоративного мистецтва
Львівської національної академії мистецтв

В. В. Дутка

